

ZIJN BLISTERPARELS ZELDZAAM?

Gijs C. Kronenberg

Are blister pearls rare?

In November 1959 Dr. A.J.M. Leeuwenberg collected a large number of common bivalves, living off the Dutch coast, on the Island of Terschelling. It especially appeared that specimens (over 30%) of *Mactra stultorum* had developed blister pearls.

Eind oktober 1959 heeft het op de waddeneilanden flink gewaaid, getuige de schelpen die verzameld werden van 1 tot 3 november 1959 op Terschelling tussen paal 17 en het Amelander Gat door Dr. A.J.M. Leeuwenberg, botanicus te Wageningen, die als hobby het verzamelen van schelpen had.

Op bewuste plaats en datum werden in redelijk grote hoeveelheden, meest levend op het strand *Mactra stultorum* (Linnaeus, 1758)¹; *Spisula subtruncata* (Da Costa, 1778); *Venerupis senegalensis* (Gmelin, 1791); en *Petricola pholadiformis* Lamarck, 1801 verzameld. In totaal betreft het hier van deze vier soorten ruim 300 exemplaren.

De collectie van Leeuwenberg werd in 1995 verworven door het Milieu Educatie Centrum te Eindhoven. Tijdens het invoeren van deze collectie in het geautomatiseerde systeem stuitte ik op het genoemde materiaal. Het bleek allemaal uit doubletten te bestaan en ik kon de losgeraakte doubletten nog reconstrueren. Naar aanleiding van het artikel van Mienis (2001) besloot ik het materiaal op het voorkomen van blisterparels te controleren (zie tabel).

Soort	aantal	met blisterparel	%
<i>Spisula subtruncata</i>	155	23	14,84
<i>Mactra stultorum</i>	70	23	32,86
<i>Venerupis senegalensis</i>	59	0	0
<i>Petricola pholadiformis</i>	47	1	2,13

Opvallend is het zeer hoge aantal exemplaren van *Mactra stultorum* met blisterparels. Van de 23 exemplaren met blisterparelvorming waren er ook nog eens 12, grofweg de helft, die dit in beide kleppen had. Opvallend was ook het aantal blisterparels dat in de mantelbocht zat. Hiervan had een aantal een "open verbinding", d.w.z. tussen de schelplagen door, met de buitenomgeving.

In dit monster bevond zich ook nog een tweetal exemplaren met merkwaardige, in het oog springende vergroeiingen: in een nog jong exemplaar waren beide kleppen een bepaalde richting opgedwongen, in een ander exemplaar waren de beide kleppen juist uit elkaar gedwongen.

Hoewel de vorming van blisterparels in een aantal gevallen (maar lang niet alle) aan de buitenkant te zien is, en men daardoor wellicht van enige vooringenomenheid bij het verzamelen sprake zou kunnen zijn, beschouw ik het monster, met uitzondering wellicht van de twee hierboven genoemde vergroeiingen, toch als zijnde representatief.

Van de 155 levend verzamelde exemplaren van *Spisula subtruncata* (Da Costa, 1778) hadden 23 exemplaren een min of meer ontwikkelde blisterparel, en ook hier waren deze blisters vooral in de mantelbocht ontstaan. In contrast hiermee zijn de beide andere soorten: met 1 blisterparel in *Petricola pholadiformis* Lamarck, 1801 en exemplaren van *Venerupis senegalensis* (Gmelin, 1791) waarvan géén van de 59 verzamelde doubletten (levend en dood verzameld) een blisterparel heeft.

Inmiddels zijn er van een heleboel soorten bivalven wratparels bekend, zie b.v. Mienis, 2000; Mienis 2001. Uiteraard mogen uit de gegevens van de exemplaren verzameld door Leeuwenberg geen conclusies worden getrokken; het betreft hier immers maar één vindplaats en het is derhalve ten zeerste de vraag of het materiaal representatief is voor de betreffende soorten. Maar toch lijkt het erop dat sommige soorten veel sterker de neiging hebben blisterparels te vormen dan andere. Vooral het percentage geïnfecteerde kleppen bij *Mactra stultorum* ligt erg hoog.

Gebruikte literatuur:

- BRUYNE, R.H. DE, R.A. BANK, J.P.H.M. ADEMA & F.A. PERK, 1994. Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. Pp. 1-149, Backhuys, Oegstgeest.
- ENTROP, B., 1972. Schelpen vinden en herkennen. Pp. 1-320, Thieme & Cie, Zutphen.
- LINDNER, G., 2001. Tirion Schelpengids. Pp. 1-320, incl. 64 pls. [vertaald door R.H. de Bruyne]
- MIENIS, H.K., 2000. Wratparels in *Barbatia barbata* uit Israel. — Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 314: 67.
- MIENIS, H.K., 2001. Wratparels in *Peronaea planata* met een notitie betreffende het gebruik van *Peronaea*. — Spirula / Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 323: 109.

¹) Ik gebruik hier de naam *Mactra stultorum* in navolging van Lindner (2001), in tegenstelling tot de naam *Mactra corallina cinerea* zoals gebruikt door b.v. Entrop (1972) en De Bruyne et al. (1994)